

SZÜLŐK LAPJA

Május elseje és a tanulóifjúság...

Írta: FODOR GYULA alpolgármester

Május elsejének fogalma úgy él a szülők és iskolásgyermek szívében, mint a természet megújulásának jelképe, s nemcsak a természet újraébredésének gondolatát rezegetti meg a lelkekben, hanem újra, meg újra friss reménységgel tölti el a csüggedőket. Amíg a magyar népet fel nem szabadították a klerikális és feudális elnyomás alól, május elseje a társadalom megújulásának reménységével bízatta az elnyomottakat. Ezért vált május elseje a munkásság ünnepévé, kezdetben szerény és csendes körülmények között, mert a hatalmon levők érezték, hogy ennek a megmozdulásnak erejét le kell törni. Bármilyen szörnyű volt is az elnyomás hosszú időszaka, tudtuk, hogy eljön az idő, amikor gúzsbakötöttség nélkül, felszabadult lélekkel ünnepelhetjük május elsejét.

1948 május elsején, három évvel a felszabadulás után, minden eddiginél teljesebb szabadsággal ünnepeljük május elsejét. Ez a nap ma már új színt és új jelentőséget kap a demokrácia kiteljesedése által. Nemcsak a szabadságnak, hanem a szabadságért mindenkor lelkesülő ifjúságnak is ünnepe ez a nap, annak az ifjúságnak, amelynek éreznie kell, milyen beláthatatlan fejlődési lehetőségeket teremt számára a most megalkotott új világrend. Minden tanulóknak és minden szülőnek éreznie kell, hogy friss levegő töltött az egykor dohos tantermekbe és annak a felszabadultságnak az érzete, amely a mai egész magyar társadalmi és gazdasági életet áthatja, a közoktatási intézmények egész szervezetét is előnti. Gyermeknek és szülőnek tudniuk kell, hogy saját boldogabb jövőjükért küzdenek. A dolgozó nép élet-színvonalának emelése függ a hároméves terv sikeres végrehajtásától, amelynek egyes részletei a tanulóifjúságra is nagy feladatot rónak. Kis iskolásgyermeknek és nagyobb diákoknak — szüleik támogatása és ösztönzése mellett — egyaránt részt kell venniük abban az erőfeszítésben, amelyet a hároméves terv megvalósítása révén a magyar nép felemelkedéséért és az egész országnak a romokból való feltámasztásáért vállalnunk kell.

Miként vehetnek részt szülők és iskolásgyermek ebben a jobb jövőért folyó kü-

delemben? Mindenekelőtt a munkafegyelem megszilárdításával! A szülőket hassa át az a tudat, hogy gyermekeiket az új iskola egy felszabadultabb társadalom számára neveli, és ebben a tudatban minden rendelkezésükre álló eszközzel segítsék az iskola, a nevelők, a tanítók és tanárok munkáját. Szeressék az iskolát, amely most már a magyar dolgozóké s nem a kiváltságosaké, nem a magas tandíjakat fizető gazdagoké, hanem mindnyájunké. Minden szülő tanúsítson érdeklődést az iskola ügyes-bajos dolgai iránt. Most már nem kell félni a régi horthyista szellemtől áthatott igazgatók vagy tanítók terrorjától. A mai igazgatók és tanítók már a demokrácia harcosai, akik akkor állnak hivatásuk magaslatán, ha magukévá teszik a szellemi irányításuk alá helyezett gyermekek és azok szüleinek összes gondjait.

De az ifjúságnak is éreznie kell 1948 május elsején, hogy a társadalom korszerű átalakulása egészen új és tág perspektívát nyit meg számára. Egy boldogabb, szebb, nyugodtabb és biztonságosabb élet vár erre az ifjúságra, amit azonban csak akkor érdekel meg, ha maga is résztvesz az új világ kiépítésében. A demokrácia a felszabadulás óta tevőlegesen is bevonult az iskolaépületekbe. Önkormányzatot adott a diákságnak, nemcsak azért, hogy szakítson a régi, pálcával és pofonokkal nevelő dzsentrí-pedagógusok rendszerével, hanem azért is, hogy megismertesse a demokrácia lényeges alkotóelemeivel. A belső iskolai rendfenntartás munkáját ma már maguk a diákok végzik az önmaguk által választott vezetőjük révén, és a tanári kar csak kívülről ellenőrzi ezt a diákormányzatot. Az a felvilágosultabb és szabadabb szellem, amelyet a demokrácia engedett be az iskolák ódon falai közé, módot ad most az ifjúságnak az önálló munkára, a kezdeményezésre, a versenyzésre, szóval arra, hogy felkészüljön ama nagyobb és értékesebb küzdelemre, amelyet érett korban kell majd folytatni a szociális népi demokrácia megerősítéséért.

Úgy érzem, hogy a magyar tanulóifjúság akkor jár el helyesen, ha ebben az értelemben ünnepli május elsejét, a szabadság, az emberi eszmények, a munka, az ifjúság örök ünnepét!

188
T

Találkozásom egy gimnázium-rajongó szülővel

Egy-kettőre itt az év vége. A gyermekek örömmel várják. Boldogan számolgatják a gyorsan pergő napokat. Érthető. Tíz hónapi munka után kéthavi pihenés és szabadság ünneget feléjük.

Persze, azoknak a szülőknek, akiknek a gyermeke iskolát változtat, az iskolai év végével közeledő iskolai beírások újabb gondot jelentenek. Az iskolaválasztás nehéz feladat. Különösen nehéz azoknak, akik a demokratikus iskolarendszer újításait és könnyítéseit — így főképpen az általános iskola rendeltetését — nem ismerik eléggé. Ennek szemléltetésére elmondok egy érdekes esetet.

Az egyik gimnáziumban volt dolgom. Ahogy befordulok a kapun, szembeviharzik velem egy nő: volt háziorvosom felesége. Árad róla a méltatlankodás, szakad belőle a szó.

— Megegy a méreg! Képzeld, az igazgató nem vette fel a fiamat. Azt mondta, hogy előjegyzi ugyan, de kétséges, hogy felveheti-e, mert sok a jelentkező. Saját iskolája gyermekeit is alig tudja elhelyezni. Hiába mondtam, hogy a férjem is itt érettségizett. Hajthatatlan maradt. Nem tehet velem kivételt. Mit szól ehhez? De megmutatom, hogy mégis felveszi majd a fiamat, akár akarja, akár nem!

Elengedem a fülem mellett a haragos szóáradatot. Tudom: aki haragszik, annak ritkán van igaza. Mint apa, meg is értem anyai keserűségét. Harcol a fiáért és a maga módján jól akar neki. Kérdés: valóban jól akar-e?

— Csak nem Miklóst akarja már gimnáziumba iratni?! Hiszen most, ha jól emlékszem, legfeljebb az általános iskola negyedik osztályába járhat. Miért nem hagyja a régi iskolájában?

— Furcsa kérdés! Miklós ugyan valóban most végzi a negyedik osztályt, de mi azt szeretnők, hogy belőle is orvos legyen, akár az apjából. Ezért akarom, hogy felvegyék a gimnáziumba.

— Pedig oda aligha veszik fel.

— Nem veszik fel? De miért nem?

— Azért, mert ma minden 6–14 éves magyar gyermek csak általános iskolába járhat. Középiskolába, így gimnáziumba is, csak az lehet, aki az általános iskola nyolc osztályát sikeresen elvégezte.

— Megint egy újítás! Mondja meg őszintén, mire jó ez?

— Sok mindenre! Az általános iskola ezentúl 6–14 évig együtt neveli a legkülönbözőbb társadalmi rétegek gyermekeit. Bizonyos, hogy belőlük egészségesebb gondolkodású, megértőbb lelkületű felnőttek válnak, mint a múltban.

— Bár úgy lenne!

— De a nyolc esztendő arra is jó lesz, hogy a nevelők és a szülők a tanulók egyéniségét, tehetségét és különleges hajlamát jól megfigyeljék. És amikor az eddigi tízesztendőskor helyett most majd tizennégyéves korban kerül sor az iskola- és pályaválasztásra, akkor bizonyára kevesebb tévedés esik, mint régen. Hisz szükség, hogy ennek eredményeként a jövőben majd kevesebb önmagával meghasonlott, pályatévészten emberrel találkozunk az életben.

— Mit tagadjam, ezt okos intézkedésnek tartom.

— Az általános iskola ingyenes iskola. Nincsen tandíj. Sőt, a fővárosi általános iskolai tanulók a tankönyveket, füzeteket és egyéb

tanszereket is ingyen kapják. Ez olyan könnyítés, amiért a szülők hálásak lehetnek.

— Igen! Különbözik magam is tapasztaltam, hogy a főváros bőkezűen gondoskodik a tanulókról.

— Akkor még csak egyet! Az általános iskola tanítási anyagát az állami tanterv szabja meg. Bárhol is működik az általános iskola: falun vagy városban, gimnázium épületében, volt polgári iskolában vagy régebbi népiskolában, mindegyikben ugyanazt az anyagot tanítják. Nincsen különbség az állami, községi, felekezeti és magániskolák között sem. Valamennyien az állami tanterv szerint tanítanak. Így azután Miklós sem nyer semmit, ha az igazgató fel is veszi. Sőt! Nehezebb lesz a sora, mint a társainak, akik hűségesen megmaradtak régi iskolájukban: új épületbe kerül, ismeretlen tanárok tanítják majd, elszakad régi barátaitól. Bizony, nem irigylem Miklóst...

— De a latin! — kapaszkodott Miklós anyja az utolsó érvebe.

— A latin csak az új, négyosztályos gimnáziumban kötelező tantárgy. A 14–18 éves, érettebb eszű nagy diákok azonban négy esztendő alatt feltétlenül megszerzik azt a latin nyelvi tudást, amire érettségi után az egyetem jogi, orvosi és bölcsészeti karán szükségük lesz. Arra azonban van mód, hogy a tanuló az általános iskolában az élő idegen nyelvek (orosz, angol, német, francia) helyett a holt latin nyelvet válassza szabad tárgyként.

— Ha ez így van, akkor tulajdonképpen miért tülekszünk annyira, hogy az általános iskolai negyedik osztály után gyermekeink a gimnáziumba kerüljenek?

— Ezt ugyan én akartam kérdezni, de ha már nekem kell felelnem: felelek. Őszintén megmondom: nem értem a gimnáziumba átiratkozó tanulók szüleit. Aki régi iskolájában marad, abból épűgy lehet orvos, ügyvéd, tanár, mérnök, mint aki átiratkozik. Úgy látom, tisztán emberi gyöngöség: a hiúság az oka a teljesen indokolatlan átirásoknak.

— Lehet, hogy igaza van! Megvallom, engem alaposan megzavart érveivel. Majd megbeszéltem a férjemmel is. Lehet, hogy mi is megmaradunk régi iskolánk mellett.

— eli —

Iskolai takarékosági és segélyezési mozgalom.
A Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezetének „Eötvös-Alapja” a tanulóifjúság és a szülők körében takarékosági és segélyezési mozgalmat indított. A takarékoságnak nagy nevelőhatása van. Ez a mozgalom azonban emellett még az ország legidősebb és legfontosabb törekvését, a hároméves tervet is szolgálja. A mozgalom által összegyűjtött tőke az ország gazdasági vérkeringésébe jut, emeli a termelést, s végeredményben a nemzet gazdasági és kulturális felemelkedését mozdítja elő. A mozgalomba kapcsolódás feltételeit tartalmazó felhívást az iskolák már megkapták, s kiosztották a tanulóik között. Felkérjük a szülőket, hogy ezt a felhívást gondosan tanulmányozzák át, s a mozgalom sikerét, tekintettel annak családvédelmi fontosságára is, segítsék elő.

Mindenkire szükség van, aki hasznos munkát végez, s meg kell becsülnünk azt, akire szükség van.

A Május: szabad

Örüljön ma minden bilincses többi,
Van még, aki magyar földön szabad,
Mert a Tavaszt még nem tudták megkötözni,
S a Május mégis ír, izgat és beszél.

A Május ír. „Itt nyugszik”-ját most írja
Sírjukra tán, kik oly bizakodók,
Erre a legutálatosabb sírra,
Kit őrizni nem akad porkoláb.

A Május izgat, csupa verőfénnnyel,
S úgy ágyazza, készíti a Jövőt,
Száz hazugság száz hazug törvénnnyel,
Hogy utána hasztalanul jöhet.

Május beszél és nekünk amit mond,
Rendőrileg, im, meg nem tiltható:
Virágozz, fa és nőjj hegynyíre, kis domb
S dolgok, ti, igazságot tegyetek.

Szabad Május szabad és szánt tömegje,
Virágok alatt csókolózzatok,
Reátok vár ez ország Hiszekegyje,
Szabadítsatok s bölcsen higgyetek.

Bölcsen higgyetek, de kemény ököllel,
S tömlőcök mellett úti kötörök,
Úgy törjétek, hogy aki követ tördel,
Törhet gonosz fejet és korszakot.

Örüljön ma minden bilincses többi,
Van még, aki magyar földön szabad,
Mert a Tavaszt nem tudták megkötözni,
S a Május mégis ír, izgat és beszél.
1918.

Üdvözljük

a magyar ifjúság egységét

A fővárosi iskolák szülői munkaközösségei — a felszabadulás óta folytatott működésük során — lelkesen és következetesen harcoltak a magyar ifjúság szervezeti egységének megteremtéséért. A szülők a gyakorlatban közvetlenül látták, hova vezet s mit eredményez az iskolákban a különböző ifjúsági szervezetek működése. Tapasztalták, hogy a magyar ifjúság létszámának legalább 20 százaléka tartozott egymástól különálló, külön ideológiával rendelkező pártifjúsági szervezetekbe. Közvetlen megfigyelés alapján győződtek meg arról, hogy az ifjúság haladó szellemének kialakítása, az ifjúság bekapcsolása népi demokráciánk felépítésébe — ilyen széttagoltság mellett — nem válhatott valósággá. Tudták azt is, hogy az ifjúsági szervezetek haladó szellemű vezetői, elsősorban ezeknek a szervezeteknek ifjúsági tömegei, öntudatosan és ellenállhatatlan erővel követelték, kívánták a magyar ifjúság egységének megvalósítását. Ugyanezt akarták a szülők is.

Az ifjúság és a szülők közös törekvése 1848 centenáriumán végre meghozta a hön őhajtott eredményt: a magyar ifjúság megalakította a Magyar Ifjúság Nemzeti Szövetségét. (MINSz.) Megalakulását általános öröm fogadta. Minden haladó szellemű szülő és ifjú meggyőződéssel vallja, hogy ez az egyetemes ifjúsági szervezet lényegesen elősegíti a népi demokrácia felépítésének munkáját, s megteremti azt az alapot, amelyen munkálkodva, az ifjúság, a nevelők és a szülők társadalma — a korszerű követelményeknek megfelelően — az eddiginél eredményesebben vehet részt a dolgozók szellemi vonatkozású felemelésének magasztos munkájában.

K. J.

Édesanyák! Édesapák!

Az esztendő legszebb hónapjában Hozzá-
tak szólok, kedves Édesanyák, Édesapák.
A Szülők Napján az egész természet pompás
ünneplő ruhát ölt. Velünk együtt ünnepel,
s szinte ő is megemlékezik az Édesanyáról,
aki

„Éjszaka font, nappal mosott”,
s az Édesapáról, aki dolgoz keze munkájával
biztosítja számunkra a mindennapi életet,
a kenyeret.

Engedjétek meg nekünk, diákoknak, hogy
újságotokban, a Szülők Lapjában is meg-
emlékezzünk Rólatok. Szeretnők lábaitokhoz
rakni az egész világot, minden kincsével,
boldogságával. Bánat és baj nélkül. Ezt —
sajnos — nem tehetjük meg. Valamit azon-
ban mégis adhatunk. Szeretetet, jóságot és
köszönetet. Sokszor megbántottunk Titeket.
Szófogadatlanok voltunk. A szeretetért, gon-
dosságért gyakran hálátlansággal, rossz-
sággal fizettünk. Sokszor gúszott könnyekben
Édesanyánk szeme. Fájt a drága anyai
szív, amelynek csak öröm juthatna osztály-
részül. Édesapánk gondterhes homlokán
hányszor szaladtak össze új redők, amikor
nehéz munkája után pihenő óráit csínytevé-
seinkkel zavartuk meg! Tudjuk, hogy ezt
már elfeledtéték, s szívetekben csak a sze-
retet marad meg.

Megköszönjük azt a sok jót, amellyel el-
halmoztunk bennünket, a fáradtságot nem
ismerő szeretetet, amellyel ápoltatok beteg-
ségünkben; a gyöngédséget, kedvességet, a
biztató szavakat, az óvatosságra intő, féltő
tanácsokat; az aggodalmat és mindent, min-
dent. Boldogok vagyunk, hogy Veletek
együtt ünnepelhetjük a nagy százfordulót
és a centenáris év virágzó májusában a
Szülők Napját.

Szülők Napján szívünk virágait csokorba
kötve nyújtjuk át Nektek. Kicsi a bokréta,
de virágai értékesek, mert szívünkéből jöttek,
és sohasem hervadnak el.

S amikor ajkunkról a költő szól:
„Szívünk piros virágait bokréta-ba kötjük,
Jó Anyánkat, jó Apánkat csokorral köszönt-
[jük] —
együttal fogadalmat teszünk, hogy ezentúl

érdemesek próbálunk lenni a szülői szeretetre. Erdemesek leszünk arra, hogy szívünk és szemünk tiszta fényében csillanjon meg a szülői szeretet felénk sugárzó melege. Megfogadjuk, hogy méltók leszünk az 1848-as ifjakhoz is, azokhoz az ifjakhoz, akik mindnyájunk közös Édesanyjához, hazánkhoz voltak hűek!

Isten adjon Nektek áldott, hosszú életet, édes jó Szüleink!

Hálás gyermekeitek.

Gondolkozzál, k. Szülő, helyes-e, ha egyes esetek kapcsán sujtó ítéletet mondasz a gyermek előtt, s mintegy hozzászoktatod őt ahhoz, hogy hasonlóan cselekedjék?

Munkások az iskoláért

A IX. kerületben, a Mester-utca és a Haller-utca kereszteződésénél emelkedik a „Fáy András” áll. gimnázium kétemeletes épülete. Három utcára néző részén még a folyó iskolai év elején is a háború okozta pusztítások súlyos nyomait viselte. A legszomorúbb képet a tornaterem épülete mutatta. Nem volt egy ép ablaka, a teteje; mennyezete beszakadva, padlózata felszedve. Úgy látszott, sohasem lesz belőle használható tornaterem. A Szülői Munkaközösségnek is nagy gondot okozott az iskola helyreállítása, mert a nagy jóakaraton kívül csak szerény anyagi források álltak rendelkezésre, pedig az előzetesen bekért költségvetés szerint 100 000 forint kellett volna csak a legszükségesebb javításokra. Nyilvánvaló volt mindenki előtt, hogy ezt az összeget sem a szülők, sem az állam nem tudja előteremteni. A helyzet teljesen reménytelennek látszott, jól lehet mindenki tisztában volt azzal, hogy a tornaterem rendbehozása további halasztást nem tűr hiszen a felszabadulás óta az ifjúság nem részesült tornatanításban.

A Szülői Munkaközösség értekezletének résztvevői tanácsaltanul néztek egymásra. Ekkor felállt a MKP IX. kerületi szervezetének elnöke és egyszerű szavakkal bejelentette, hogy pártja nevében — minden költségmegterítés igénye nélkül — vállalja a tornaterem és a vele kapcsolatos helyiségek rendbehozását.

A bejelentés mély benyomást gyakorolt az összes jelenlévőkre. Csakhamar összehívták a IX. kerület gyáraiban működő Üzemi Bizottságok kommunista elnökeit és ezek felosztották maguk között az elvégzendő munkákat, gondoskodtak a szükséges pénzüsszeg előteremtéséről is.

A munka megindult, s néhány hónap eltelté után a tornaterem épületére alig lehetett ráismerni. A megrongált ajtókat, ablakkereteket kijavították, az ablakokat kívül-belül beüvegezték, a falakat bevakolták és kifestették, a padlózatot újonnan parkettázták. *Felemelő és lelkesítő látvány volt, ahogyan az egyes gyárak munkásai — szabadidejüket feláldozva — teljesen önzetlenül, az ifjúság testi nevelésének nagy fontosságától áthatva, dolgoztak.*

A kollektív munka diadalát és a MKP önzetlen áldozatkészségét hirdeti a „Fáy” gimnázium tornatermének újjáépítése. A MKP nemcsak a „Fáy” gimnázium helyreállítását vállalta, hanem más iskolákat is hasonló önzetlenséggel hozott rendbe. Különösen fontos a MKP építő munkájának megvilágítása a IX.

kerületben, minthogy ezt a kerületet az elmúlt időben igen erősen érintette a nyilas hatás. A MKP a „Fáy” gimnázium tornatermének nagy költséggel végzett helyreállításával meggyőzte a kerület egész lakosságát arról, hogy cselekedeteit a legönzellembb nemzetépítő szellem irányítja. A tanulók és szülők most már tisztán látják, hogy a MKP igaz barátja a magyar kultúrának. A helyrehozott termekben a diákok nemcsak a tanítási időben hanem délutáni szabadidejükben is szívesen tartózkodnak és második otthonuknak tekintik az iskolát.

A MKP által végzett munka méltó befejezéseként április 18-án folyt le a tornateremnek és a vele kapcsolatos helyiségeknek ünnepélyes átadása.

R. J.

Mi célja a világnak?

Boldogság! s erre eszköz? a szabadság!

Szabadságért kell küzdenem,

Mint küzdtek érte oly sokan,

Es hogyha kell, elvérem,

Mint elvérezték oly sokan!

(Petőfi Sándor: Az apostol.)

A magyar pedagógus-kar az egyik legfőbb munkát végzi e hazában. Ők is a hídverők fajtájához tartoznak, ők is az igazi hídverők közé tartoznak, akik a magyar demokrácia jövője felé épít, állandó áldozatos, lemondó munkájukkal a híd. (Dr. Ortutay Gyula kultuszminiszter költségvetési beszédéből.)

„Építjük az országot, formáljuk az embert” című rendkívül érdekes kiállításán számol be a Szakszervezeti Tanács Üzemi Napközi Szervezése arról a komoly és szép munkáról, amellyel a felszabadulás óta a semmiből az üzemi napközi otthonok hosszú sorát megteremtette. 1945-ben még egyetlen üzemi napközi otthonunk sem volt, s ma 170 üzemben gondoskodik már a Szakszervezeti Tanács a dolgozók gyermekeiről. Olyan napközi berendezést látunk itt, amilyenről eddig csak álmodni lehetett: mesélőszarkot, sokrekeszű kis polcot, ahol minden gyermek talál egy kis zugot a maga játékaival. Szülők és tanítók mégis a kiállított gyermekmunkákat nézték a legnagyobb érdeklődéssel mert ezek azt mutatták, hogyan lehet a semmiből: eldobott skatulyából, elhasznált irkalapokból szebbnél-szebb játékokat készíteni. A kiállítás minden szava, minden kiállított fénykép és tárgy az észínte, megértő és segítő nevelői magatartást példázza, s azt mutatja, hogy a Szakszervezeti Tanács nevelői munkája valóban a szabad és örömteljes ember alakításának útján halad.

Színpadot avatott a X. Kada-utcai áll. iskola szülői munkaközössége. A X. Kada-utcai általános iskola szülői munkaközössége a környező gyárak dolgozóival összefogva, 1848 március 15-ének százéves évfordulóját munkával, alkotásokkal ünnepelte meg. Az iskolaépületen történt igen jelentősmérvű helyreállító munkán kívül a háború folyamán istállónak használt tornatermet rendbehozták, kimeszelték, s benne hordozható színpadot állítottak fel. Az iskola, a szülők, s a dolgozók egységét bensőségesen kifejezésre juttató, jól sikerült színpadavató március 15-i ünnepségen dr. Szoboszlay Ferenc tanácsnok képviselőjeben megjelent Kun László körzeti iskolafelügyelő buzdító szavaira az iskola szülői munkaközössége fokozott lendülettel folytatja a jól indult újjáépítő munkát.

Látogatás egyik úttörő-csapatnál

Itt a május, Úttörők! — Menjünk ki a szabadba! Erre tanít az Úttörők 8. sz. jelmondata.

„Az úttörő ismeri és szereti a természetet!” — olvassuk a 22. „Petőfi Sándor” úttörőcsapat otthonában levő falitáblán.

Eppen az „Ady”-órs tartja összejövetelet. Elmondom jövetelem célját az órsvezetőnek:

Kisleányomat akarom felvétetni a csapatba.

— Ha betöltötted 10. életévedet és jó tanuló vagy, akkor kérheted felvételedet az úttörőcsapatba — mondotta az órsvezető, leányom felé fordulva. — A csapattanács tárgyal majd veled, s a legközelebbi csapatösszejövetele maguk a pajtások döntik el, méltó vagy-e rá, hogy a kéknnyakkendőt viseld.

— Ez tehát az első lépés — veszi át a szót egy másik pajtás. — Még nem tudod azonban, hogyan épül fel az úttörőszervezet, miért neveznek bennünket úttörőknek, miért hordjuk a kéknnyakkendőt. Még sok mindent nem tudsz. Pedig illik és kell is mindent tudnod ahhoz, hogy egy-két hónap után, amikor már elsajátítottad az első próbaanyagát, letehesd az ünnepélyes fogadalmat. Csak akkor leszel teljesjogú tagja a csapatnak, akkor viselheted a kéknnyakkendőt és jelvényünket.

— Mi a jelentősége a táblára felírt mondatoknak? — kérdezem.

— A felírások jelentősége az, hogy minden órsi összejövetele egy-egy úttörő jelmondat szellemében igyekszünk tanulni és szórakozni! — hangzik az órsvezető készleges felelete. — Nemesak az órsi összejövetele, hanem azon a héten az órs minden tagja is arra törekszik, hogy a jelmondatokat a mindennapi életben alkalmazni is tudja. Így elérjük, hogy 12 hét alatt gyakorlattá, léletté válik pajtásaink gondolkodásában és felfogásában a 12 jelmondat értelme.

— Értem, kislányom! Ti tulajdonképpen fokozatosan igyekeztek úttörökké válni.

— Ez érthető és helyes! — jegyzi meg egy másik úttörő. — Az úttörők 12 jelmondatában összefoglalt életformát kialakítani csak ilyen következetes és fokozatos munkával lehet. Egyébként ugyanilyen elgondolás szerint állítottuk össze az órsi összejövetelek többi anyagát is.

— Mivel foglalkoztok ezeken az órsi összejöveteleken? — kérdezem.

— A foglalkozás 10–15 perces szabadgyakorlattal kezdődik. Nagy szükség van erre a mozgásra, hiszen a pajtások egész délelőtt az iskola padjaiban szoronganak. Utána visszatérünk az otthonba. Rövid elméleti foglalkozás után az órsi műhelymunka mai feladata, hogy a napközi otthon szegény tanulói részére játékokat gyártson. 2–3 leányka a fali újság legközelebbi számát anyák napjára készíti elő. Az órs gyakran rendez irodalmi vitákat is; megtár-

gyalja egy-egy kedvenc író művét, az órsi kirándulásokat. Az órsi órákon gyakori a kérdés: „Mihez értesz?” Minden úttörő részt vesz valamilyen tanulókörben: színdarabot, technikusságot, kézimunkát, természetkutatást, bábjátékot stb. tanul.

— Szüleink minden erejükkel a hároméves terv minél sikeresebb megvalósításáért dolgoznak! — állapítja meg egy szőke kis úttörő. — Ebből a nagy munkából nekünk is ki kell vennünk a részünket. Ezért elhatároztuk a csapat: a hároméves terv megvalósításáért mi is dolgozni fogunk azzal, hogy többet és jobban tanulunk, mint a multban. A mi legfontosabb feladatunk az ország újjáépítésében a jó tanulás, ezért megszerveztük a csapatban a jó-tanulási versenyt. Azt akarjuk jó tanulásunkkal, hogy szüleink megelégedettek és boldogok legyenek anyák napján. A jó tanulók segítik tanulásban a gyengébbeket.

Megköszönöm a szíves vendéglátást és a felvilágosításokat.

A legnagyobb megelégedéssel és azzal a meggyőződéssel távozom el a „Petőfi Sándor” úttörőcsapat pompás otthonából, hogy ezek a gyermekek jó munkát végeznek. Tevékenységüket nem korlátozzuk merev program keretei. Munkájuk alapja a kezdeményező erő, az öntevékenység. Ez egyben az egész Úttörő-mozgalomnak is legjellemzőbb tulajdonsága.

Elgondolkozom... Ezeknek az úttörő gyermekeknek a szülei bizonyára jókedvvel és büszkeséggel veszik kezükbe a kalapácsot, a gyalut vagy a tollat, mert látják, hogy gyermekük kötelességtudóan, lelkiismeretesen tanul! Igen... Ilyen ifjúságért érdemes áldozatokat hozni, érdemes többet és jobban dolgozni.

Ma már százezer úttörő pajtás serénykedik az országban. Ez a boldog, vidám sereg ebben az évben a munkaverseny lázában ilyen munkával köszönti, ünnepli az anyák napját.

— Búcsúzóul énekeljünk valamit! — javasolja az órsvezető.

Már zeng is az ének:

„Sej, haj, úttörőnek lenni jó!”

Úgy látom, valóban jó!

Azután mindenki hazakészül. Érzem, hogy még sok mindent akartak tenni a leányok: új játékokat tanulni, tovább díszíteni az órsi falat, felolvasni a központi újságból, a Pajtásból. Mindezeket el kellett halasztani a legközelebbi összejövetelekre. Az órsvezető közölte a legközelebbi csapatösszejövetele idejét, amely egy hét múlva lesz.

Szívszorongva várom azt a csapatösszejövetelet. Azon döntenek majd leányom soráról.

Kedves olvasó, viszontlátjuk egymást a legközelebbi csapatösszejövetele!

Kovács József

Tanonciskolai mesék

Mai számunkban iparostanonciskolai kérdésekkel is foglalkozunk. Az alábbi cikkből kiderül, hogy az iparostanonc-kérdés sokszínű és rendkívül fontos. Ezért úgy határozott a szerkesztőség, hogy állandóan foglalkozik az iparoktatási problémákkal.

A mese jelentkezik.

Nem kell a mese anyagáért a helyszínre mennem. Idehozzák az asztalomhoz. Nagyüzem ez az iskola. Amíg az osztályokban folyik a tanítás, azalatt tárgyalunk az igazgatói irodában. A szabadórás tanárok most tárgyalják meg velem a fontos kérdéseket.

Csöngetnek, a tanítási óra végetért. Szobám megtelik tanulókkal. Panaszkodnak. A panaszok áradnak, áradásuk mély és széles.

Munkában ugyan, de nyomortanyán...

Elém áll egy hirtelen felnyurgult, de lázaszemű fiú. Kér, hogy helyezzem el valamelyik tanoncotthonban. Szülei a fővárostól 200 km-re laknak. A fiú heti keresetéből minden szombaton este hazautazik szüleihez. Vasárnap hajnalban ér haza. Vasárnap délután újra vonatra ül, s a hétfőre virradó hajnalon visszaérkezik a fővárosba. Az éjszaka hátralévő részét kint tölti a pályaudvaron. A beszélgetés során kiderül, hogy valamelyik tömegszálláson lakik. Egy hétre való ételmet hoz magával hazulról. Az étel nem nagyon változatos: szalonna, kenyér, némi hagyma, esetleg krumpli, máskor lekvár s egy kötes. Az étellel nem tud gazdálkodni, különben is nagyon kevés az. Így azután a növekvő fiú éhez, mint a kóbor kutya. Nézem gyanusan csillogó szemét: leküldöm az orvoshoz. A válasz előrelátható volt: kezdődik a Reménytelen telefonálás kezdődik a fiú érdekében. A Gyermekvédelmi Központ a SZIT-tanoncközpontot hívja fel, eredményt azonban nem ér el. A fiú nem várt csodát, de nem is szomorkodik el nagyon. Csupán a titkos láz rózsái indulnak erőteljesebb virágzásnak az arcán.

Munka nélkül.

A következő óraszünetben három komortekintetű fiú jön be hozzám. Orgonasípként állanak előttem. Fiatalok, de már megtanulták a munkanélküliség szörnyű lelkéjét. A tanonceszakmában eléggé ismert történetet adnak elő. Mesterük bezárta üzletét, mert elfogyott az autórónes. Visszaadta iparjogosítványát, szerződést bontott, s a fiúkat szélnék eresztette. A fiúk járnak a munkaközvetítőhöz, az ipartestületbe, de még csak biztató választ sem kapnak. Magánszorgalomból látogatják az iskolát: nem akarják teljesen megszakítani kapcsolatukat a szakmával. Felszabadítani nem lehet őket, mert mindössze tizennégy hónapja tanoncok. Munkahelyet, illetve munkaközvetítést még nem tudtak kapni. Reménykedve állnak. Reményük csakhamar eltűnik, mint a friss tavaszi szélben cigarettájuk füstje. Telefonálás kezdődik az ipartestületbe, a munkaközvetítőbe; lanyha ígéret szól arról, hogy majd rendezik sorsukat. Nehéz számomra a reménytelen szavakat elmondani, s nehéz azt nekik hallaniok. Fiatalok: máris felcsillan szemükben a bizalom kis szikrácskája. Még új vagyok

számukra; tapasztalják részemről a segíteni-akarást. Megnyugszanak a következő határ-időig.

Fekete olaj és fehér rajzlap.

A SZIT Quaker-akció segít táplálni a gyermekeket. Hetenként kapnak kakaóport, kristálycukrot, zabpelyhet stb. Sikeresen megszereztem a SZIT-et s így sikerült 65 tanuló számára „élelempótlást” adnom. A napokban elnézegettem a kiosztást. Ott sündörgött közöttük egy aprónövésű kamasz, olajtól fekete overállban. Beszélgettünk:

— Miért jössz ilyen olajos ruhában az iskolába?

— Gazdám csak a tanítás kezdetére enged el. Így nem jut időm mosdásra, átöltözködéssre.

— Milyen órát lesz most?

— Szakrajz.

— Nő, szegény rajzlap sem tudja, milyen sorsra jutott.

— Bizony, én is nagyon resteltem, de mit tegyek: vagy hazamegyek átöltözködni, tehát igazolatlanul mulasztok, vagy pedig ilyen piszkosan kell szégyenkezniem.

Felfalnók még a mótort is...

Egy másik hosszú legény nagy, csontos kezével felmarkolja a csomagocskákat, s odaszól hozzám:

— Elhísz, igazgató úr, ha nem kapnám ezeket a finom nyalánkságokat, hát felfordulhatnék éhen?

— Hát hol lakol?

Megnevezi az egyik fővárosi tanoncotthont. Csodálkozom:

— Tudomásom szerint jól és eleget főznek a fővárosi tanoncotthonokban!

— Csak főztek! — válaszolja búsan. Elmeséli, hogy a tanoncotthonokban megszűnt az ebéd. A munkahelyükhöz legközelebb eső hatósági konyhán étkeznek. Elmondja még, hogy az étel kevés és nem tápláló.

Majd folytatja:

— Reszkető öregeknek talán elégséges az az ebéd, amit osztogatnak, de egy tizenhatéves fiúnak, aki egész nap nehéz mótorkatrészeket emelget, semmi. Ennél is nagyobb baj, hogy azt a kevés ételmet sem tudjuk tisztességes körülmények között elfogyasztani. Ugyanis nincsen csajkánk, kanalunk. Az étkeztetőhelyen sem asztal, sem tányér nem áll rendelkezésünkre. Így rossz bögréből, lépcsőházban, ereszt alatt fogyasztjuk el gyenge ebédünket. Azután hajrá, megy a munka tovább. Hígyje el, igazgató úr, sokszor olyan éhes vagyok, hogy még a mótort is fel tudnám falni.

(Folytatjuk.)

Molnár Vilmos

Midőn valamely műremeket mutatunk a gyermekeknek, szólaltassuk meg a műremekben kifejezett gondolatot.

„A becsületes hazafi azt tartja a legokosabb, a legfontosabb haladásnak, mely a hazának legtöbb jót leggyorsabban eszközöl.” (Kossuth Lajos.)

Vigyázzunk gyermekeink EGÉSZSÉGÉRE!

„Ép testben ép lélek!” — örökéletű idézet. Az idézet első fele azonban tágítható, mert az ép test mellett az egészséges szervezet az alapja a lélek összhangzatos kifejlődésének, a derűs világszemléletnek, a mindenkori munkakedvnek.

Az egészséges szervezet adottság. Kialakítása az emberi gondosságra, előrelátásra és bölcsességre van bízva. Az egészséges szervezet alapjainak megteremtése az élet első szikrájától az emberi szervezet teljes kifejlődéséig, általában a 25 éves életkorig tart. Ennek az időszaknak gondossága dönti el az emberi élet további kialakulását. Ebben az időszakban az emberi élet nem maradhat magára, mert hiszen a csecsemő — értelem nélküli életével, a gyermek és ifjú — az előrelátás hiánya miatt — támogatóra, vezetőre, tanácsadóra szorul. A felelősség a szülőre és a nevelőre hárul.

Célunk az, hogy a test gondozásának, nevelésének, általában az egészséges szervezet megőrzésének és kialakításának rendkívül fontos kérdésében a szülőket jó tanácsokkal és útbaigazítással ellássuk.

A szervezet kialakításában egyik fontos tényező a helyes táplálkozás is. Ezzel a kérdéssel azonban külön cikk keretében kívánunk foglalkozni. Jelenleg csak arra szorítkozunk, hogy a tavasz beköszöntésével néhány jó tanáccsal szolgáljunk.

A tavasz — életet fakasztó és fejlődést biztosító napsütésével — külön rendet követel a serdülő városi gyermekek részére. Az előírt írásbeli gyakorlatokat, a tanulást és otthoni munkát a tanulók lehetőleg úgy végezzék, hogy a napsütéses órák alatt hosszú időt tölthessenek a szabadban. A nagyobb tanulók parkokban, ligetben, séta közben is tanulhatnak.

A szabadban tartózkodás fontos kérdése az öltözködés. Általában a szülők két végletbe esnek: egyszer könnyelműen, a tavaszra hivatkozva, könnyű ruhát adnak gyermekeiknek, máskor pedig — félvén a gyakori tavaszi meghűléstől — indokolatlanul túlságosan melegen öltöztetik gyermekeiket. A középút az ajánlatos. A reggeli és a naplemente utáni öltözet inkább téli, napközi derűs időben pedig — amikor fokozatosan szobahőmérsékletre melegszik az idő — inkább könnyű legyen. Mindez az utcai sétára, járás-kelésre vonatkozik. Játék közben, szaladgálás, ugrándozás mellett a lehető legkönnyebb öltözet kívánatos: kis blúz a leányoknak, trikó, könnyű nadrág a fiúknak. Főszabály az legyen, hogy amikor a testi mozgást megkívánó játékokban, ugrándozásban elfáradt gyermek megáll, azonnal öltözzön magára pullovert és felső kabátot. Ilyenkor fájnak meg legkönnyebben a gyermekek. A játéktól felhevülten úgy érzik, hogy melegük van, de a hűvös levegő, szél, árnyékos, hűvös hely hamarosan bajt okoz. Igen fontos követelmény, hogy a felhevült

gyermek ne hagyja el magát, s a sok, erős mozgást kívánó játékból fokozatosan menjen át a nyugalmi, pihenő helyzetbe. Ne üljön le a nedves földre, ne feküdjék végig — kimelegedve — egy padon, és különösen fontos, hogy *ne igyék felhevült állapotban hideg vizet*. A tavaszi déli meleg órákban nagykabátban, jó napsütésben legfeljebb félórát ülhetünk fapadon. A vashől, kőből készült padra csak május közepétől tanácsos hosszabb időre leülni.

A fél- vagy egésznapos kirándulásoknál szintén gondosan ügyeljünk a gyermek öltözködésére! A tavaszi idő csalóka. A szemre erős napsütés mellett sem tartózkodhatunk több órán át — felsőkabát nélkül — a szabadban. A gyermekek inkább karjukon vigyék felsőkabátjukat, meleg pulloverüket, és használatlanul vigyék inkább haza, semhogy megfázzanak. A vérszegény, beteges, túlságosan sovány gyermekeket mindig melegebben öltöztessük.

A víz a legjobb testápoló szer. Szoktassuk gyermekünket ahhoz, hogy — reggel, felkelés után és este lefekvés előtt — mosakodjanak. A mosakodás ne csak a kézfejre és az arcra terjedjen ki, hanem az egész felsőtestre. Különösen fontos ez tavasszal és nyáron, a szabadban végzett erős testmozgás, játék után. A mosakodáshoz állott vizet használjunk. A mosakodás dörzsölésszerű legyen, mert így a vérerek és a bőr munkáját elősegítjük, s ezzel az egész test felfrissül.

Sz. F.

Egy gyermek írja...

Március 15-e. Hömpölygött a tömeg a Nemzeti Múzeum előtt. Az úttest közepén tizenhatos sorokban meneteltek a fiatalok. Egyszerre feltűnt az Úttörők díszereje. Fehér ingben, fegyelmezetten haladtak. Iskolám csoportjában állva, büszkén figyeltem pajtásaimat. Ekkor megütötte fületem egy beszélgetés. Egy asszony mondta a mellette állónak:

— Én nem engedném ide a lányomat!

— Én sem a fiamat! — felelte a másik.

Ekkor odamentem hozzájuk, köszöntem és bemutatkoztam.

— Hallottam, hogy valami kifogásuk van az úttörőkkel kapcsolatban. Tessék elmondani! Talán eloszlathatom rossz véleményüket, t. i. én is úttörő vagyok.

— Az én fiam — kezdte az egyik — beteg volt és most tanulnia kell, hogy le tudjon vizsgázni. Ha elengedném az Úttörökhöz, akkor nem érne rá tanulni.

— Ez nagy tévedés! — válaszoltam. — Minden úttörőcsapatban van egy tanulócsoporthoz, ahová minden tag bejárhat. Ezt egy hivatásos tanár vagy tanító vezeti. Ezenkívül minden úttörő versenyez a „legjobb tanuló úttörő” címért. Azt hiszem, ezzel bebizonyítottam, hogy kedves fiamnak nem válnék kárára, ha belépne az úttörők közé.

— Lehet, hogy a fiúknak nem is olyan rossz az úttörőknél, de a lányomat bizony nem engedném! — fordult ekkor hozzám a lányos mama. — A fiúk és lányok együtt vannak, s én nem akarom, hogy gyermekemet elrontsák.

Különben is az úttörők folyton politizálnak. Én nem akarok politizálni. Azt sem akarom, hogy a lányom politizáljon.

— Ezt könnyen megcáfolhatom. Minden úttörőcsapatban külön rajban vannak a fiúk és lányok. Ahol mód van rá, külön csapatot alakítanak a lányok számára. Az úttörők politizálnak? Hogyne politizálnának, abban az irányban, hogy többet tudjunk, jobb és egészségesebb iskolákban tanuljunk. módon a dolgozók gyermekei mehessenek üdülni, megerő-

sódni a Balaton és az Adriai-tenger partjára. Ha a néniék ez nem tetszik, akkor ne tessék elküldeni a kislányt az úttörőkhöz.

Nagyon boldog voltam, hogy a két anyának előadhattam az igazságot, s ha gondolkoztak, beláthatták, hogy helytelenül ítélték meg az úttörőket.

Remélem, hogy két bajtárssal szaporítottam az úttörők népes taborát.

Lenkei Péter gimn. V. o. t.

Zsebpénzt adtam a fiamnak!

Egy szülő töprengése

Amikor fizetésemet hazaviszem, derűsebb a családi életünk. Jobb ételek kerülnek az asztalra, kiránduláson nem okoz gondot négy gyermekem részére fél-fél liter pattogatott kukorica vásárlása, egyszer-egyszer autobuszon vágtatunk kitűzött célunk felé, sőt néha mozi-ról is szó lehet. Gyermekeim figyelik viszonylagos anyagi tehetségemet és amint észreveszik, hogy meghallgatom bizonyos kisebb dolgok (bélyegalbum, redőnyös tolltartó, egy nagyhasú „Kelj fel Jancsi”) megvételére irányuló, többször emlegetett célzásaikat, már látom, hogy a pénz vásárlóértékével kezdenek számolni. Az én pénzem vásárlóértékével... Ilyenkor könnyűszerezhet szét lehetne osztani azt a kis különmunka-óradíjat, amit keservesen keresek meg. Érzem ilyenkor, hogy a pénz-össztés elégedetlenné teszi gyermekeimet. Magasztos prédiakációkat lövöllek ekkor feléjük s a takarékosagra hívom fel figyelmüket. Falra hányt borsó ez, mert önékik nincsen jövedelmük, amelyből takarékoskodhatnak.

Egy karácsonyestén perselyt kaptak. A rokonokat (négygyermekes családot igen kevés rokon látogat meg) a persely mutogatásával és a benne rejlő összeg csekély értékével kellő adakozásra készítették. Alig várták a húsvéti locsolást, meg a születés- és névnapokat, hogy nem mindennapi önzéssel minél több pénzt harcoljanak össze boldog-boldogtalantól. A persely nem bizonyult célravezetőnek, mert egészen durva önzéssé fajult a gyermekek takarékosága. Még nem tudtak a pénzzel bántani.

Ekkor nagy dologra határoztam el magam. Zsebpénzt adok! Ez heti fizetés-számba ment. Négy hete van zsebpénzük a gyermekeknek. Heti 2 forint. Feleségem öreg kékításkájából varrtam négy erszényt. Magam köré gyűjtöttem a gyermekeket. A legidősebb tíz, a legfiatalabb ötéves. Elmagyaráztam a zsebpénz lényegét. Akinek jövő szombatra megmarad a 2 forintja, az újabb zsebpénzt nem kap, mert a zsebpénz arravaló, hogy elköltsük. Ha ugyanis előre rakja valaki az egész zsebpénzt, akkor nem tanulja meg, hogyan kell a pénzzel bántani. Hetenként 1 forintnál többet megtakarítani nem lehet. Ha más forrásból (keresztapától, nagyapától) származó külön jövedelem tesz nekik szert, azzal azt tehetnek, amit akarnak. Ha megyünk valahová, a cukros kirakat zsebpénzükre erejükig rendelkezésükre áll. A villamospénzt vagy a nagyobb iskolai kiadásokat elszámolás mellett fizetem. Ha van valakinek nagyobb összegű megtakarított pénze és az

nem elégséges egy hasznos és szükséges dologra, akkor a különbözetet hajlandó vagyok hozzáadni. A zsebpénz őrzéséről mindenki maga gondoskodik!

Csodálatos, milyen változáson mentek át a gyermekek!

Egész nap dolgozom. Ritkán érek rá arra, hogy velük sétáljak. Azelőtt, ha együtt mentünk valahová, messze elkerültem a sarki játékarut, a gesztenyést, a cukros kirakatokat. De most? Egy árva szóval sem unszolnak: „Apa, vegyél egy kis ezt, meg azt!” Ellenkezőleg, szó nélkül bemegy a hétéves fiam egy rúd árpacukorért és megkínál az utcán. A zsebpénzből vette. Csokoládét semmi pénzért sem venne, mert arra sajnálja a pénzt. (Annak idején engem nem sajnált!) Nézik az árakat, figyelik a dolgok értékét, megtanulnak a pénzzel bántani.

Néhány dolgot azonban figyelmébe ajánlok a velem hasonló sorban lévőeknek. A zsebpénzt pontosan utaljuk ki, mert elveszett emberek leszünk, ha hátralékba kerülünk. A mamáknak is tanácsolok valamit. Ne kérjék kölcsön a gyermekek pénzét! A gyermek a legkiméletlenebbül kéri vissza. Amikor a gyermek többszöri kérésére nem adjuk vissza a pénzt, olyan jelenetet rögtönöz, hogy az egyikünknek sem okozna örömet. Sokszor elfut bennünket a méreg a hálátlanság láttára. Alaposan elnás-pángoljuk és előadást tartunk előtte, mi mindent kap ő tőlünk, annak a bizonyos 32 forintnak — amivel tartozunk — a százszorosát is. de ez a gyermeket egyáltalában nem nyugtatja meg. *Neki van igaza!* Az ő pénze az ő elidegeníthetetlen tulajdona. Mi sem szeretjük, ha a szegény rokon vagy a szomszéd nem teljesíti határidőre vállalt kötelezettségét.

Mi az értelme a zsebpénznek? A gyermekek megismerik a pénz értékét. Látják, hogy mindent nem tudnak megvenni. Rájönnek arra, hogy a szülőnek is nehéz beosztania a pénzt. Tapasztalják, hogy a pénz nem minden.

Van-e annál szebb dolog, mint amikor a gyermek édesanyjának hazavisz egy csokor 50 filléres virágot, vagy behívja édesanyját a cukrászdába és fizet neki egy krémeset? A családhoz tartozás, a családért vállalt áldozatoság alakulhat ki a zsebpénzből.

Ha azután olyan gyermekünk van, aki nem tud a pénzzel bántani, azt idejekorán, kellő irányítással ellátjuk, vezetjük. Így nem fordul elő az, hogy rossz baráti társaságban egy szép napon kártyán veszít nagy összeget, mert mögötte áll állandó pénzforrásként az édes-

anya és az édesapa. És ha totózik a zsebpénzen? Totózzék! A kevés találat majd észreteríti. Egyik fiam egy találatot ért el. Ez az egy találat szíventalálta. Zokogott dühében. Amikor még az én zsebemből húzta ki erre a csera a pénzt, az eredmény hidegen hagyta, de így nagy csapásként sujtotta, mert mindjárt utána kiszámította, hogy mit vehetett volna a pénzen.

Zsebpénz — a gyermek értelmi képességét figyelembevéve — általában hetéves kortól adható. (Az én öt éves fiam csak az egyenlőség kedvéért kap, de mindjárt át is adja nekem.)

A zsebpénz mennyisége egyébként a gyermekek kora szerint és nem utolsósorban az édesapa anyagi helyzete szerint változik. Tizen-nyolcéves korig heti 8–10 forintnál nagyobb összeg adását nem tanácsolom. **Dr. Nagy Jenő**

Hová járassam a gyermekemet?

Meleg este van. A gyermekek lefeküdtek. Az udvari lakások felnőtt népe vacsora után kivonul a folyosóra. Az udvar szűk aknája fölé parányi csillagnégyszög borul. Nézzük a csillagokat, szívogatjuk a friss levegőt, és testvériesen megbeszéljük gondjainkat.

Kovács szomszédomnak nagy a gondja. Jancsi fia most végzi az általános iskola IV. osztályát. Amióta napközibe jár, szépen halad a tanulásban. Taníttatni szeretné, ezt kerülgeti óvatos szóval.

— A mi időnkben általában úgy volt, hogy a IV. osztály után a szegényebbje továbbra is az elemiben maradt és beiratkozott az V. osztályba; a kicsit tehetősebbek polgárba, a jómódúak gimnáziumba küldték csemetéjüket. Hagyján! Nem lehet mindenki orvos meg ügyvéd; iparos is kell, meg paraszt is. Nekem az fájt, hogy a háromféle iskolába került gyermekek felnőtt korukban csak igen-ig ritkán találtak vissza egymáshoz. A gyermekori tegeződést később bizony sokan elfelejték...

Látom, rágódik a multon. Bizonyára gyermekkori emlékek fájdulnak fel benne. Megvárom, amíg megcsitulnak kissé, aztán én folytatom a szót.

— A mai iskolarendszer sok régi hibát jóvátett. Ma hattól tizennégyéves korig minden gyermek a nyolcosztályos általános iskolába jár. Kivétel nincs. Aki jól elvégezte a nyolcadik osztályt, az előtt nyitva az út a különböző középiskolákba. Ezek mind négyévesek és érettségi bizonyítványt adnak. Aki megszerzte az érettségit, az mehet főiskolára, egyetemre.

Kovács szomszéd latolgatja a szavaimat. Időbe telik, amíg a dolog lényegére térve, a maga esetére terelgeti a beszédet.

— Aztán — teszem — Jancsi hová mehetne az általános után?

Érzem hogy most komoly irányba fordul az érdeklődés. En sem maradhatok az általános szólamoknál. Kihozom a feljegyzéseimet a lakásból, és a lépcsőház lámpájánál adom meg a feleletet.

— Jancsi sokfelé veheti útját. Mehet ipari középiskolába: V., Markó-u. 18–20. (textilipari), VIII., Népszínház-u. 8. (gépészeti), VIII., Kabók Lajos-u. 15. (villamosipari), XIV., Thököly-út 40. (vegyészeti), XIV., Thököly-út 74. (építőipari). Ha a földet szereti, mehet mezőgazdasági középiskolába: XIV., Egressy-út 23. (kertészeti). Ha a kereskedelmi élethez van kedve, beiratkozhat kereskedelmi (szövetkezeti) középiskolába: II., Ponty-u. 3., VI., Izabella-u. 46.; VII., Wesselényi-u. 38., VIII., Vas-u. 9–11.; IX., Mester-u. 56., XII., Márvány-u. 32. Gim-

náziumba is mehet, pl.: IV., Reáltanoda-u. 7., VIII., Horánszky-u. 11. Az ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi középiskolák alapos elméleti ismerettel s bőséges gyakorlati tudással rendelkező szakembereket nevelnek. Az érettségizettek könnyen kenyérhez juthatnak: a vállalatok, gyárak, üzemek szívesen alkalmazzzák őket. Egyetemre is mehetnek. Önellósításukra is van mód.

Komoly dolgok ezek. Gondolkodni kell rajtuk. El is hallgatunk jó ideig. Végül Kovács szomszéd törte meg a csendet:

— És aki nem akar tanulni, hová mehet az általános iskolai bizonyítvánnyal?

Kovács szomszédnak igaza van. Erre az eshetőségre is gondolni kell. Betegség, baleset érheti a családot. Jancsi is meggondolhatja magát...

— Aki kereskedő vagy iparos akar lenni, az — mint eddig — leszerződik kereskedő vagy iparostanulóval. A szerződötéssel egyidőben azonban be kell iratkozni a megfelelő kereskedő, illetve iparostanulóiskolába. Akihez ehhez nincsen módja vagy kedve, az lehet alkalmi vagy segédmunkás.

— És a lányok?

— Az általános iskola nyolcadik osztályának elvégzése után a lányok számára ugyanolyan lehetőségek kínálkoznak, mint amilyeneket a fiúknál említettünk. Ők is mehetnek kereskedőnek vagy iparosnak. Beiratkozhatnak ök is gimnáziumába: (pl.: I., Mészáros-u. 5., II., Jurányi-u. 1., V., Szemere-u. 3., VIII., Práter-u. 11.); kereskedelmi középiskolába (II., Jurányi-u. 1., IV., Váci-u. 43., IX., Mester-u. 23–25., X., Szent László-tér 1., XI., Mező-u. 1.); ipari középiskolába (III., Lajos-u. 11., V., Váci-út 21., VIII., Rákóczi-tér 4., IX., Vendel-u. 3., XIV., Abonyi-u. 10.); mezőgazdasági középiskolába (IV., Cukor-u. 6., X., Mamlódi-út 8.). A szak-középiskolák (kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági) elvégzése után ök is mehetnek állásba, egyetemre, vagy ök is önállósíthatják magukat.

Elhallgatunk. Ki-ki a maga gyermekére gondol annak a jövődjét tervezgeti. Almokat, vágyakat melengtetünk magunkban. Aztán elköszönünk egymástól. Reggel mindannyiunkra vár a munka. Nélküle nem válnak valóra a tervek. Aztán elesendősül a ház. Csak a csillagok virrasztanak hűségesen álmaink és vágyaink felett.

—i—n

A játék a legkomolyabb és legszükségesebb foglalkozás.

Iskolát avattunk

Nagy akarással, rengeteg fáradsággal elkészült a IX., Mester-utca 67. és a vele egy épületben működő Tóth Kálmán-utcai iskola hatalmas épülete. Évek óta rajta volt a szemünk és néztük, mint mindnyájunk veszteségét, most segítettük az építését, és nézzük, mint mindnyájunk nyereségét. Boldogok vagyunk, mert a IX. kerületi Nemzeti Bizottság, a munkáspártok kerületi szervezetei és az üzemek dolgozóinak hallatlan lelkesedése, áldozatossága és munkája új iskolát varázsolt elő a romokból.

Főlemelő ünnep volt az avatás. Az épületben lévő két iskola igazgatója, testületei mindent megtettek, hogy emlékeztessék tegyék a napot, amikor újra kezdhették rendes munkájukat.

Két ünnep volt egyidőben: hivatalos és családi. Amíg a tornateremben folyt a hivatalos átadási ünnepély, addig minden osztály a saját termében családi műsort adott a saját szórakoztatására. A kétfajta műsor egyidőben fejeződött be, amikor is — már közös közönség előtt — a családi ünnep fénypontja, a diákság megszónnázatása következett.

Már voltam sok uzsonnán, de ilyen főlemelő érzés még sehol sem fogott el, mint itt. Az osztályokban elhelyezett nagy asztalok roskadásig tele diákiny csiklandására alkalmas süteményekkel, amma-, körte- és más gyümölcs-költevényekkel. Minden padon kiterített asztalkendő, ami mögött hol fésült, hol köcsös fejek, süteményváró, mosolyogva forgó szemek és ajkakát körbenyalogató nyelvek láthatók. Tehát teljes a mozgás. Az egész képet két szóval írom le: élénk várakozás.

Az *édesanyák szolgálták ki fiaikat az iskolában*. Mit jelent ez? Azt, hogy az „otthon” eljött nevelőtársához, az iskolához. Magával hozta a családi hangulatot. Családiassá tette az iskolát, átváltoztatta annak levegőjét. Volt ott sürgés-forgás, hangos kívánság...: „Abból a diósból kérek még...” — „Köszönöm, ebből már elég; abból a nagy kerekéből kérek még kettőt!” — „Nem, hármát” — „Jaj; én már nem bírok többet...” csak még egy almát...”

A fenyőágakkal, virágokkal, papírszalagokkal díszített osztály megmutatta az iskolai munkaközösség találékonyságát, ízlését. Amikor már látható volt, hogy a szülők által összehordott „anyag” messze felülmúlja a szükséges mennyiséget, az édesanyák, szülők egymást és a jelenlévő tanárokat kínálgatták, úgy, hogy rövid percek alatt kedélyesen, szórakozva uzsonnázó, kedves társasággá alakult át a szülők és az iskola találkozója. Közelebb jöttek egymáshoz azok, akik eddig csak hivatalosan találkoztak. Megismerték egymást nemcsak, mint szülők és tanítók, de mint emberek is.

A nagy evési zajban bőven volt alkalom a megfigyelésre. Az egyik fiú kis huga is eljött a szülőkkel, hogy megnézzé, hol ül bátyja az iskolában. De azon a helyen nem a szurkoló diákok látták, hanem a süteményektől két oldalra dagadt arcú, nevetőszemű testvérét. Mennyivel barátságosabb színben látja ezután ez a kislány bátyja iskoláját, mint eddig! Az egyik utolsó padban ülő fiú jó sok süteményt gyűr a zsebébe. Gondoltam, de hamar jóllakott, hiszen csak most kezdték. Alaposan habzsolhatott. Mondom is neki:

— Talán egyszerre nem tudsz eleget enni, s tartalékot gyűjtesz?

— Nem! — feleli. — Otthon három testvérkém van, de azok iskoláját nem avatják. Az otthon-lévőkről gondoskodom.

Szinte magam előtt látom, hogyan zajlott le náluk az otthoni iskolaavatás...

Egy szülő.

A munkakedv fokozása

Célkitűzéssel hareba induló természetünk igazolja a természetben elfoglalt magasabbrendűségünket. Minden ifjú életében eljut abba a korba, amelyben a napi célok helyét felváltja a messze jövőbe vetített cél.

Az ilyen, messze jövőben megvalósítható cél azonban sohasem képzelhető el részletek nélkül. Ez annyit jelent, hogy a végső cél csak úgy érhető el, ha a befutásra váró utat szakaszokra osztjuk.

Ifjúságunk erejében bízva rendszerint eszményi a célkitűzésünk is. S hogy ezt az eszményi célt olyan kevesen érik el annak legszembetűnőbb oka a célratörés közben fellépő fáradtság és az a megszámlálhatatlan akadály, amely minduntalan útjainkat keresztezi.

A gyermek elé rendszerint a szülők vetítenek célt, amelynek szakaszai vagy állomásai egy-egy osztály sikeres elvégzése. S gyakran van is a gyermekben lelkesedés a cél iránt, emlegetése időnként friss lendületű munkára is ösztönzi. Ám egy-egy iskolai év is olyan hosszú, hogy az ernyedetlen kitartás csak ritka kevesek kiváltsága. Pedig éppen az dönti el életsorsunkat, mennyire tudjuk a cél érdekében erőnket lankadás nélküli, állandó színvonalú munkára kényszeríteni. Ilvesmi azonban a gyermekvilágban olyan ritka, mint a fehér holló. A gondolkodó, önmagát és multbeli küzdelmeit ismerő szülő és nevelő ezzel a gyermeki adottsággal számolva nyújt segítő kezét a fáradozó lélek felé. Ez a segítség a szeretet hangján és cselekedetein kívül az „igéret” síkjára is átfolyik.

A multban aligha nőtt fel olyan gyermek, akinek szülői ígértben ne lett volna része, ha így vagy úgy, ilyen vagy olyan eredménnyel végzi el az osztályt. De szebb volt az a küzdelem, amelyet a tanuló azért a díjért harcolt végig, amit az iskola adott. Sajnos, ma az iskola nem tud díjakat, jutalmakat, tanulmányi segélyeket, de még csak jutalomkönyveket sem adni azoknak, akik becsülésre méltó szorgalommal végeztek iskolai munkájukat. Pedig, de szívesen adna! Miért lép fel ez a vágy olyan metsző élesen, hogy szinte könnyet csal ki a szemből? Bizonyosan azért, mert a jutalomnak nagyszerű emberformáló ereje van.

Ennek a jutalmazó iskolának a visszaállítása érdekében írom ezeket a sorokat. De nekem valami olyan gondolatom támadt, amelynek híret eddig nem halottam s amely demokratikus szellemem miatt megérdemli, hogy másokkal is közöljem. Ez a gondolat pedig az, hogy sok-sok szülő, aki gyermekének valami értékes ajándékot ígér a jó eredményért, magát az ajándékot vagy a ráfordítandó összeget ajánlja fel az iskolának, hogy az pályázatként hirdesse ki tanulóinak. Gondolok egy 300 növendékkel bíró iskolára, és felteszem, hogy száz szülő ígért kisebb-nagyobb ajándékot gyermekének. Nos, ebben az iskolában 100 pályadíj kitűzéséről lehetne szó. Szerepelne a díjak között kerékpár, fényképezőgép, töltőtoll, könyv, ruha, cipő, kirándulás, utazás, nyaralás, labda,

kézpénz stb. Nagyszerű verseny támadna az iskolákban. Ennek nevelői értékét kiszámítani szinte lehetetlen.

A haladott szellemű, demokrata szülő nem azt mondja, hogy amit ad, fiának adja, hanem azt, hogy az értékesebb teljesítmény a fontos, s

ha a fia akarja megszerezni az általa felajánlott díjat, küzdjön meg érte a közösség nemes versenyében, mert az így elért eredménye magasabb erkölcsi értéket juttat kifejezésre.

Kovács Ferenc

A közoktatási ügyosztály munkájából

I. Szülők Napja.

Az elmúlt esztendő gyakorlatával ellentétben idén a közoktatási ügyosztály központi Szülők Napja-ünnepélyt nem rendez. Helyette azt kezdeményezi, hogy az iskolák a tavaszi tanulmányi kirándulást kapcsolatban össze a Szülők Napjával s szabadtéri ünnepély (majális) keretében mélyítsék el a szülők és az iskola kapcsolatát.

Kíváncsi, hogy a szülők minél nagyobb számban vegyenek részt ezeken a majálisokon vagy kerti ünnepélyeken. A kirándulás az öröm jegyében folyik majd le, műsorszámok, jól megszervezett játékok, tréfás versenyek, csoportos énekek, zászlós felvonulás, népi tánc- és énekes népi játékok tarkítják a szórakozást.

A Szülők Munkaközössége elsősorban úgy veheti ki részét az ünnepélyek megrendezéséből, hogy résztvesz a kirándulás helyének kiválasztásában, a gyermekek élelmezésének

megszervezésében, s gondoskodik arról is, hogy azok a gyermekek is elmelessenek az ünnepélyre, akik a költségeket maguk nem tudják fedezni.

II. Központi vidéki kirándulások.

Május az iskolai kirándulások hónapja. A közoktatási ügyosztály 3 vidéki tanulmányi kirándulást tervez: az egyiket Kiskőrösre, Petőfi szülőházának megtekintésére, a másikat Szentendre—Visegrád—Vácra, a harmadik pedig egésznapos hajókirándulás, összekötve Vác megtekintésével. Mindhárom kirándulás kedvezményes árú, s ezenkívül minden fizető két tanuló után még egy szegénysorsú tanuló ingyenesen vehet részt rajta. Minden résztvevő díjtalanul kapja a megtekintendő helyet ismertető füzetet.

A kirándulás természetesen tanári kísérettel történik. Kíváncsi, hogy a szülők ezt a mozgalmat is támogassák.

A Szülők Munkaközössége köréből

ÚJABB CÉLKITŰZÉSEK

A Szülők Munkaközössége az élet valóságából született. Amikor a felszabadulás után, még kiejt szédülve a szabadság napfényes levegőjéről, feljöttünk a pincékből, romokban hevert a város. Hazamentünk, kezdtük rendbehozni a lakásunkat, kihordtuk a cserepeket, beragasztottuk az üres ablakokat. Takarítottunk és boldogan éreztük: megint otthon élhetünk.

Azután elmentünk az iskolába. Az iskola sem volt a régi. Bomba találta, egy része beomlott. Lefoszlott a vakolat, üresen meredtek az ablakok. A régen szép, tiszta termék az ostrom viszontagságairól beszéltek.

Megdobbant a szívünk. Fájdalommal, egyben mélyszéles szeretettel döbrent belénk a felismerés: az iskola is a mi otthonunk! Gyermekek, szülők, tanítók közös kineze: otthona.

Nem kellett ahhoz rendelet, nem kellett parancs: nekiálltunk közösen, hogy kitakarítsuk, rendbehozzuk az iskolát. Papirosablakkal, inséges termekkel. Szükségmegoldással, úgy, mint az otthonunkat. Közösen dolgoztunk: szülők, tanítók, gyermekek. Így született meg a *demokrácia egyik hatalmas tömegszervezete, a Szülők Munkaközössége.*

A Szülők Munkaközösségének megszervezését és működését később rendeletek szabályozták. Ahol magától nem alakult ki, ott is megalakították, mert hiszen a kor, a megváltozott társadalom szükségletei megkövetelték. Ma már minden fővárosi iskolában eleven élet fűti a Szülők Munkaközösségét.

De ma már más feladatok várnak a Szülők Munkaközösségére! Ez az eleven, az élet valóságából fakadt, a demokrácia erejéből nagyra nőtt szervezet továbbalakul és fejlődik. Az iskola helyreállítása a legtöbb helyen befejeződött. Ma már van tetőnk és ablakunk, tiszták a falak. Az első rohammunkát elvégeztük, a tanítás ma már akadály nélkül folyhat mindenütt. De most már összekovácsolódtunk a munka lázában, szülők, tanítók, gyermekek. A szülők tekintete beljebb is néz az iskolába. Végigkutatja a hiányos napközi otthonokat. Észreveszi az elhagyatott, maszatosan, rongyosan tengődő gyermekeket, a kis csavargókat, éheseket. Itt játszótér hiányzik, amott egy beteg édesanyát kell segíteni...

A Szülők Munkaközössége további munkájában gondosan őrködő szemmel és segítő kézzel

támogatja az iskolát belső munkájának elvégzésében és gazdagításában. Mint valami érzékeny műszer, felkutatja és mutatja a mindennapi élettől távolabb álló intézkedő hatóságok felé az iskolai élet hiányait és sebeit. Összeköti az iskolát az üzemek és gyárak életével, és azokat is bekapcsolja a gyermekekért dolgozók nagy táborába.

De más is történt a Szülők Munkaközössége életének első három esztendejében! Az iskola visszahívta a szülőket.

A szülők beleláttak az iskola száz és száz gondjába, nehéz kérdéseibe. Látták a tanítók töprengéseit. Rájöttek, hogy nevelni nem is olyan könnyű és magától értetődő feladat. A Szülők Munkaközösségének értekezletein egyre több és több édesanya kérte:

— Beszéljessünk a nevelés kérdéseiről, hozunk a gyermekek problémáihoz értő előadásokat a szülői értekezletekre!

A szülők érdeklődéséből, a szülők kéréséből nő ki a Szülők Munkaközösségének további munkaterülete. Az iskola most már nemcsak kér a szülőktől! Adni is akar nekik valamit. Segítséget, támogatást akar nyújtani a gyermekek jobb jövőjéért folytatott nehéz, küzdelmes munkában. A gondok között töprengő édesanyának tanácsot akar adni, hogyan lehet egészségesebbé tenni a szűk lakást; hogyan lehet kevéske pénzből a fejlődő gyermekű szervezetnek megfelelő táplálékot készíteni; hogyan lehet néha egy-egy örömteli meglepetést is nyújtani a semmiből, hulladékanyagokból készített játékkal, ruháskával.

A Szülők Munkaközösségének leghűségesebb segítőtársa eddigi munkájában a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége volt. A továbbiakban még szorosabbra akarjuk fűzni azt a baráti kapcsolatot, amely a Szülők Munkaközösségét a Magyar Nők Demokratikus Szövetségével egybefűzte. A demokratikus új Magyarország két hatalmas tömegszervezete együtt küzd gyermekeink nyugodtabb, boldogabb jövőjéért.

Fonó Ernőné

Az ifjúságot a kialakuló társadalmi rend számára neveljük, amelyben nem a születe, nem a vagyona, hanem a munkája alapján becsülik meg az embert. A jövő embereit más nének megbecsülésére és a béke szeretetére, a kivívott szabadság elszánt védelmére neveljük. (Béki Ernő.)

Az iskolák mindennapiából

Az egyik szülő panaszkodik gyermeke tanítójának: „Nem értem, miért ír olyan csúnyán és piszkosan a fiam. Pedig én igazán mindent megteszek. Amikor házi feladatát írja, odaállok a háta mögé, és tudja, hogy a fejére ütök, ha pacnit ejt.”

Alig lehet megértetni vele, hogy a hiba éppen ez a túlzott „ellenőrzés”, amely egyúttal állandó bizonytalanságban és félelemben tartja őt. Végül is csak akkor enged, amikor arra hivatkozunk, hogy ő sem tudná rendesen végezni a munkáját, ha valaki odaállna melléje, s nem tudná, mi-
kor böki oldalba.

A szép szeretetét és a jóra törekvést

ápolni kell, de ennek eszköze sohasem lehet a rettegésben-tartás!

A „Mindennapi kérdések” óráján ez történt:

Tanító és tanulók közösen megállapítják, nem áll az osztály rendelkezésére annyi szépirodalmi könyv, amennyi a gyermekek olvasási vágyát kielégítené. Egyelőre nincsen is kilátás arra, hogy ezt a kérdést rövid időn belül központi beszerzéssel kielégítően meg tudják oldani.

Az egyik gyermek jó ötlettel szolgált. Majdnem mindegyik tanulónak van otthon egy-két jó könyve, gyűjtsék ezeket össze, a tanító bácsi állapítsa meg, melyiket érdemes elolvasni, ezeket használják fel a hivatalos könyvtár kiegészítésére. A gyermekek nagy lelkesedéssel fogadják az ötletet, s hazamennek azzal, hogy másnap már hozzák magukkal az osztálykönyvtárnak szánt könyveket. Az iskolai év végén azután majd visszakapják.

Másnap éppen az a tanuló nem hozott könyvet, aki az indítványt tette. Egyszerűen azért, mert otthon szülei megmagyarázták, hátha megrongálódik az ő könyve, s év végén nem olyan állapotban kapja vissza, mint amilyenben adta.

Jól figyeljük meg: a gyermek szociális érzéstől áthatott, önzetlen indítványt tesz, segíteni akar a közösségnek, a szülő pedig otthon belelopja a kicsinyes önzés szempontját.

Jól van ez így?

Az iskola és a családi otthon segítse a magyar népet a politikai és gazdasági demokrácia továbbépítésében, hogy az egész dolgozó társadalommal együtt fejlesszük a politikai, gazdasági demokrácia mellé a dolgozók kulturális demokráciáját.

Édesapa, édesanya adja az emberiséget, de csak a nevelés adja az emberiséget.

Főszerkesztő és felelős kiadó:

Dr. Szoboszlav Ferenc.

Felelős szerkesztő:

Harvay Károly.

Kiadja a főváros közoktatásügyi osztálya.

A lap megjelenik minden hó 1. napján.

A szerkesztőség hivatalos órái: minden szerdán 10–12 óráig. Központi Városháza, II. emelet. Kéziratot nem adunk vissza s nem örzünk meg.

Világossan nyomda Rt., Budapest.

Felelős nyomdavezető: Eperl István